

จดหมายข่าว NAHPI Newsletter

สถาบันสุขภาพสัตว์และผลิตสัตว์แห่งชาติ
National Animal Health and Production Institute
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปีที่ 1 Vol. 1

ฉบับที่ 6 No. 6

เดือน มิถุนายน 2535 June 1992

ISSN 0858-4516

โรคใหม่ในสุกรที่ควรระวัง BLUE EAR

โดย ศพ.ญ. วาสนา วิทยุชนม์

ใน ระยะประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดมีโรคระบาดชนิดใหม่ในต่างประเทศ ซึ่งทำความสูญเสียด้านการผลิตสุกรอย่างมหาศาล โรคดังกล่าวมีการระบาดครั้งแรกที่ประเทศอเมริกาเมื่อปี 2528 และต่อมาได้ระบาดไปยังประเทศแคนาดา ในประเทศแถบยุโรปก็มีรายงานการเกิดโรคนี้อีกได้แก่ ประเทศเนเธอร์แลนด์ อังกฤษ เบลเยียม สเปนและฝรั่งเศส การเรียกชื่อโรคจะเรียกแตกต่างกันออกไปตามพื้นที่ ส่วนใหญ่จะตั้งชื่อตามกลุ่มอาการของโรคที่มีผลต่อระบบต่าง ๆ ของสุกร เช่น "Blue ear" เป็นกลุ่มอาการที่เกิดในระยะแรกของการระบาด ซึ่งจะพบอาการที่ใบหูมีปื้นเลือดสีม่วงเข้มในแม่สุกร , " PEARs " (Porcine Epidemic Abortion and Respiratory Syndrome) เป็นกลุ่มอาการแห่งร่วมกับระบบหายใจ , " PRRS " (Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome) เป็นกลุ่มอาการทางระบบสืบพันธุ์ร่วมกับระบบหายใจ และ " SIRS " (Swine Infertility and Reproductive Syndrome) เป็นกลุ่มอาการผสมไม่ติดร่วมกับระบบหายใจ

สาเหตุและการแพร่ระบาดของโรค

เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อระบบหายใจ ระบบประสาทและระบบสืบพันธุ์ สุกรจะติดโรคโดยตรงจากสุกรป่วย นอกจากนี้กระแตลมก็เป็นส่วนช่วยให้การระบาดของโรคเป็นไปอย่างรวดเร็ว

อาการของโรค

ในสุกรอนุบาลสุกรขนาดเล็กและสุกรขุนจะมีไข้ เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย ไม่อยากเคลื่อนไหว มีอาการทางระบบหายใจอย่างรุนแรงคือหายใจหอบ ปอดอักเสบบางครั้งจะแสดงอาการทางประสาท

(อ่านต่อหน้า 22)

การทดลองใช้วัคซีนชนิดผสมอาหาร ป้องกันโรคนิวคาสเซิลในไก่พื้นเมือง Newcastle vaccine strain HRV4

โดย ศพ.ญ. อูราศรี ตันตสวัสดิ์

โรคนิวคาสเซิล เป็นโรคระบาดร้ายแรงในไก่ เพราะเมื่อเกิดโรคแล้ว ทำให้ไก่ตายทั้งตัว และระบาดไปอย่างรวดเร็ว จึงมีผลอย่างมากต่ออุตสาหกรรมเลี้ยงไก่ของประเทศ ทั้งผู้เลี้ยงรายย่อยหรือเลี้ยงแบบหลังบ้านและผู้เลี้ยงรายใหญ่หรือเลี้ยงเพื่อการค้า แต่ผู้เลี้ยงไก่รายใหญ่ที่เลี้ยงไก่เป็นการค้าส่วนใหญ่จะมีการวางแผนการให้วัคซีนป้องกันโรคล่วงหน้า โดยมีโปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคอย่างดี แต่ผู้เลี้ยงไก่รายย่อยโดยเฉพาะเกษตรกรในชนบทซึ่งนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองมักมีปัญหาไก่ป่วยตายจากโรคนิวคาสเซิลอยู่เสมอ และเนื่องจากในปัจจุบันไก่พื้นเมืองเป็นที่นิยมเลี้ยงของเกษตรกรในชนบทเกือบทุกครัวเรือน โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 10-15 ตัว เพื่อเป็นอาหารหรือจำหน่ายเป็นรายได้เสริม และนับวันไก่พื้นเมืองจะเป็นที่นิยมบริโภคมากขึ้น ประมาณการว่าในขณะนี้ทั่วประเทศมีไก่พื้นเมืองประมาณ 50-60 ล้านตัว คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมการเลี้ยงเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากประสิทธิภาพการเพิ่มผลผลิตของไก่พื้นเมืองยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เพราะเกษตรกรในชนบทยังขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้วัคซีนป้องกันโรคที่ถูกต้อง ถึงแม้ว่ากรมปศุสัตว์จะได้มีการแนะนำให้ผู้เลี้ยงไก่รู้จักใช้วัคซีนป้องกันโรคแล้วก็ตาม เช่น การแนะนำให้ใช้วัคซีนสเตรณ F ซึ่งเป็นวัคซีนที่มีคุณภาพในการป้องกันโรคนิวคาสเซิล แต่ต้องให้โดยวิธีหยอดจมูกเท่านั้น และไม่ค่อยสะดวกในการนำไปใช้ในท้องที่ห่างไกล เพราะไม่คงทนต่อสภาวะแวดล้อม

สถาบันสุขภาพสัตว์และผลิตสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ ได้ให้ความสนใจวัคซีนชนิดใหม่คือวัคซีนสเตรณ HRV4 ซึ่งเป็นวัคซีนที่มีรายงานจากประเทศออสเตรเลียว่ามีความทนทานต่อความร้อนค่อนข้างสูง และใช้ป้องกันโรคนิวคาสเซิลในไก่ได้ดี

(อ่านต่อหน้า 22)

น้ำหนักตัวลดลง ลูกสุกรที่รอดชีวิตจะเติบโตช้า

ในแม่สุกรคัมทอง เมื่อได้รับเชื้อนี้ ทำให้มีการคลอดผิดปกติ เช่น มีการแท้งระยะท้ายของการตั้งท้อง มีอัตราการตายแรกคลอด และคลอดออกมาเป็นลูกกรอกที่รอดชีวิตก็จะอ่อนแอ อัตราการตายของลูกสุกรก่อนหย่านมสูง นอกจากนี้ในแม่สุกรจะมีการกลับสัดและน้ำนมลด ส่วนในพ่อสุกรจะทำให้ผสมไม่ติดหรือผสมติดยาก

การวินิจฉัยโรค

ทำได้โดยการแยกเชื้อไวรัสผ่านเซลล์เพาะเลี้ยงและยืนยันโรค โดยใช้สารวินิจฉัยที่จำเพาะต่อเชื้อไวรัสนี้ ห้องปฏิบัติการที่สามารถตรวจสอบโรคนี้ได้ ในขณะที่มีเพียงในประเทศเนเธอร์แลนด์และอเมริกาเท่านั้น ส่วนในประเทศไทยกำลังติดต่อกับเซลล์เพาะเลี้ยงและสารตรวจสอบโรคนี้จากต่างประเทศ การวินิจฉัยโรคเบื้องต้นขณะนี้ คงต้องใช้ตรวจจากประวัติและอาการป่วยของสุกร โดยส่วนรวม โดยสังเกตจากลูกสุกรขนาดเล็กมีอาการทางระบบหายใจผิดปกติ เช่น หายใจหอบ ในแม่สุกรตั้งท้องมีอัตราการตายของลูกสุกรแรกคลอดมากกว่า 7% ลูกสุกรก่อนหย่านมมีอัตราการตายมากกว่า 13% และในแม่สุกรมีอาการกลับสัดด้วย

การป้องกันและรักษา

ในปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนหรือยาที่สามารถป้องกันและรักษาโรคนี้ได้ วิธีป้องกันการเกิดโรคที่ดีที่สุดได้แก่ การไม่นำเข้าสุกรจากประเทศที่มีรายงานการเกิดโรคนี้ การจัดการฟาร์มที่ถูกสุขลักษณะ และการเข้มงวดกวดขันการเข้าออกฟาร์มของบุคคลภายนอก

ข้อควรปฏิบัติเมื่อสงสัยว่าเกิดโรคระบาด

1. แยกสุกรป่วยไว้ในคอกที่ห่างไกลจากสุกรปกติ
2. งดเว้นการเคลื่อนย้ายสุกรออกนอกฟาร์ม และเข้มงวดในการเข้าออกฟาร์มของบุคคลภายนอก
3. หากสงสัยอาการป่วยของสุกร ควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ทราบโดยเร็วที่สุด เพื่อการกำจัดโรคได้ทันเวลาที่

และที่สำคัญคือ สามารถให้วัคซีนโดยวิธีผสมอาหารให้ไก่กิน จึงเป็นที่น่าศึกษาว่าวัคซีนดังกล่าวจะป้องกันการระบาดของโรคนิวคาสเซิลในประเทศไทยได้หรือไม่

กลุ่มงานไวรัสวิทยา สถาบันสุขภาพสัตว์ ได้ดำเนินการศึกษาประสิทธิภาพของวัคซีนสเตอร์น HRV4 โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การ ACIAR ภายใต้รัฐบาลออสเตรเลีย ทำการศึกษาประสิทธิภาพของวัคซีนในไก่ทดลองทางห้องปฏิบัติการ และในไก่พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ด้วยความร่วมมือจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสิงห์บุรี โดยทดลองให้วัคซีนด้วยวิธีต่างๆ ทดสอบความทนทานของวัคซีนสเตอร์น HRV4, ทดสอบประสิทธิภาพของวัคซีนจากการตรวจวัดระดับภูมิคุ้มกันโรคในเลือดไก่, ทดลองฉีดเชื้อพิษหับ และการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ จากห้องที่ รวมระยะเวลาของการศึกษาครั้งนี้ประมาณ 3 ปีครึ่ง

ผลการทดลองในห้องปฏิบัติการพบว่า การให้วัคซีนนิวคาสเซิลสเตอร์น HRV4 เมื่อให้โดยวิธีหยอดจมูก ผสมน้ำและผสมอาหาร สามารถคุ้มโรคได้ดี ส่วนผลการทดลองในห้องที่ พบว่าเปอร์เซ็นต์ความคุ้มโรคขึ้นอยู่กับวิธีการให้วัคซีน กล่าวคือ

- การให้วัคซีนโดยวิธีผสมอาหาร จะให้ผลคุ้มโรคต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง โดยเฉพาะ ชนิดของอาหารที่ใช้ผสมวัคซีน วิธีการให้อาหาร ความร่วมมือของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และสุขภาพของตัวไก่ จากการทดลองพบว่า การให้วัคซีนโดยผสมข้าวสุกให้ผลคุ้มโรคดี ผู้เลี้ยงไก่ที่ให้ความสนใจในการให้วัคซีนและไก่แข็งแรง ส่วนใหญ่ได้ผลคุ้มโรคสูง ส่วนผู้เลี้ยงไก่ที่ไม่ค่อยสนใจและไม่มีปัญหาโรคพยาธิ จะได้ผลคุ้มโรคต่ำ อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ข้อมูลในห้องที่และผลการทดลองฉีดเชื้อพิษหับ โดยเฉลี่ยพบว่ามีความคุ้มโรคประมาณ 50-60%

- การให้วัคซีนโดยวิธีผสมน้ำ จะให้ผลคุ้มโรคดีหรือไม่ขึ้นกับความร่วมมือของผู้เลี้ยงไก่ในการให้วัคซีนเช่นเดียวกัน โดยเฉลี่ยพบความคุ้มโรคมากกว่า 70%

- ผลการทดลองเปรียบเทียบวัคซีนสเตอร์น HRV4 และสเตอร์น F โดยวิธีหยอดจมูก พบว่าวัคซีนทั้ง 2 สเตอร์นต่างก็ให้ความคุ้มโรคได้ดีใกล้เคียงกันคือประมาณ 90% แม้จะให้วัคซีนนานถึง 3 เดือน ก็ยังให้ผลคุ้มโรคได้ถึง 70%

- ผลการทดลองเปรียบเทียบความทนทานของวัคซีนสเตอร์น HRV4 กับสเตอร์น F โดยนำวัคซีนทั้งสองสเตอร์นไว้ที่อุณหภูมิ 50°C เป็นเวลานาน 24 ชั่วโมง พบว่าระดับภูมิคุ้มกันโรคของวัคซีนสเตอร์น HRV4 คงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนวัคซีนสเตอร์น F ลดลงมาก

จากผลการทดลองแสดงว่าวัคซีนสเตอร์น HRV4 น่าจะมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ป้องกันโรคนิวคาสเซิลในประเทศไทยได้ดี เพราะเป็นสเตอร์นที่มีความทนทานต่อความร้อนได้ดีกว่าวัคซีนสเตอร์น F จึงสะดวกที่จะนำไปใช้ในท้องที่ห่างไกล นอกจากนี้วัคซีนชนิดนี้ยังสามารถให้ได้หลายวิธี ซึ่งปกติจะแนะนำการใช้วัคซีนในห้องที่โดยวิธีหยอดจมูก เพราะจะให้ความคุ้มโรคได้ดีและแน่นอนกว่าวิธีผสมอาหาร แต่ในกรณีไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงแบบปล่อย ซึ่งจับมาให้วัคซีนยาก ก็สามารถให้วัคซีนชนิดสเตอร์น HRV4 ผสมข้าวสุกโปรยให้ไก่กินได้

อย่างไรก็ดี วัคซีนสเตอร์น HRV4 เป็นผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ การแนะนำให้เกษตรกรใช้ จึงต้องมีการพิจารณาถึงผลดี ผลเสีย ความคุ้มค่าและความเหมาะสมในการส่งนำเข้า หรือจะสนับสนุนให้มีการผลิตขึ้นใช้เองในประเทศ เป็นสิ่งที่กรมปศุสัตว์จะต้องพิจารณาต่อไป โดยจะต้องคำนึงถึงผลที่ได้กับการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรรายย่อยเป็นประการสำคัญ

เทคนิคการวินิจฉัยโรคอหิวาต์สุกร

Diagnostic technic of Swine fever

การวินิจฉัยเบื้องต้น

1. ตั้งข้อสังเกตทางระบาดวิทยา
  - มีการระบาดอย่างรวดเร็วในสุกรทุกอายุ
  - มีประวัติไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันมาก่อน
  - มีการเคลื่อนย้ายสุกรป่วย
  - โรคนี้มีอาการคล้ายคลึงกับโรค ออฟริกันสวายฟีเวอร์, ซัลโมเนลโลซิส
2. อาการที่สังเกตพบ
  - มีไข้สูง สุกรป่วยนอนซึมกัน
  - ตาอักเสบแดง
  - ไม่กินอาหาร
  - อาเจียร
  - ท้องผูก ต่อมาท้องเสีย
  - เดินเซ

หลายวันต่อมา :

- ใบหู, ท้อง, ขา, ผิวหนังจะเป็นสีม่วง
- ในรายที่ป่วยอย่างรุนแรงจะตายภายใน 1-2 อาทิตย์
- ในรายที่ป่วยอย่างเรื้อรังระยะเวลาป่วยจะนานออกไป 2-4 อาทิตย์
- บางตัวยังคงแสดงอาการป่วยมีลักษณะเฉพาะคือท้องเสียเป็น หาย ๆ ไม่ค่อยกินอาหาร, โดข้ำ

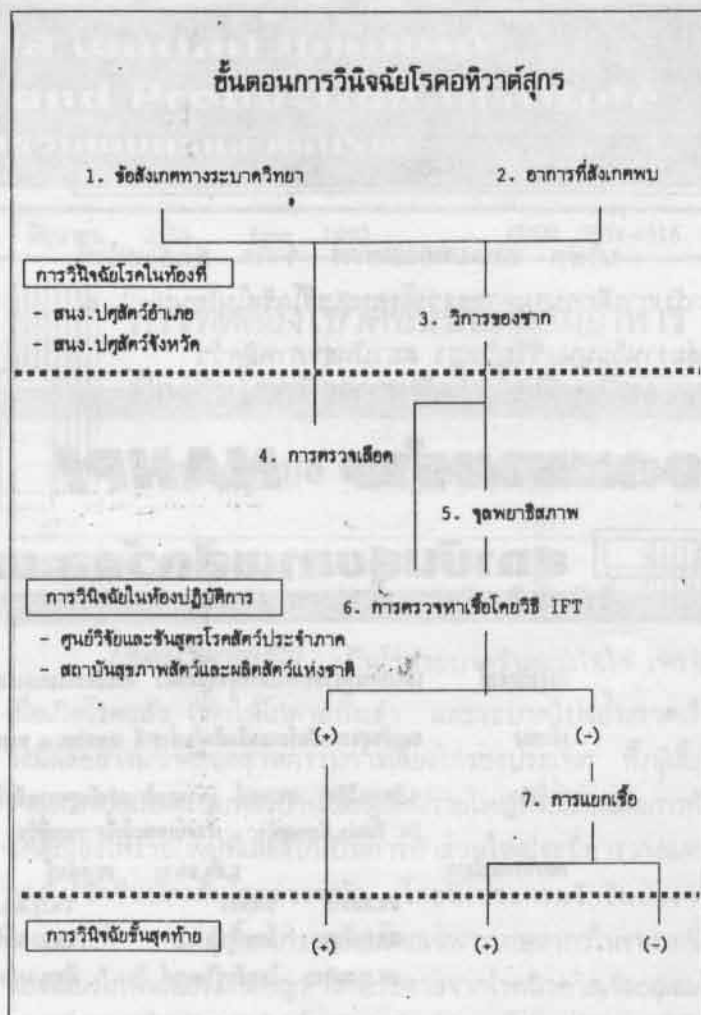
3. วิธีการของซาก

- ในรายที่ป่วยอย่างเฉียบพลันวิธีการจะไม่เค้นชักหรือไม่พบ
- ในรายที่ป่วยอย่างรุนแรงจะพบคอมน้ำเหลืองเป็นสีแดง
- หัวใจ, ไต, กระเพาะปัสสาวะ, ผิวหนัง มีจุดเลือดออก
- ในรายที่ป่วยอย่างเรื้อรังพบแผลเป็นหลุมที่ดำใส, กล้องเสียงร่วมกับวิธีการข้างบน

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

4. การตรวจเลือด
  - จำนวนเม็ดเลือดขาวต่ำ
  - จำนวน immature granulocytes สูงขึ้น
5. จุลพยาธิสภาพ
  - Lymphatic tissue: parenchymatous degeneration
  - vascular interstitial tissue: cellular proliferation
  - non-suppurative meningo-encephalomyelitis with or without vascular cuffing

ขั้นตอนการวินิจฉัยโรคอหิวาต์สุกร

6. การตรวจหาเชื้อ

- วิธี direct immunofluorescent test (IFT)

7. การแยกเชื้อ

- แยกเชื้อไวรัสลงเซลล์ PK-15 ซึ่งมี 2% suspension ของต่อมทอนซิล
- สามารถตรวจต่อโดยวิธี direct IFT ทราบผลภายใน 24- 72 ชั่วโมง

8. การทดสอบโรคทางชีววิทยา

- เป็นการตรวจหาแอนติบอดีต่อเชื้อไวรัสอหิวาต์สุกรที่ติดเชื้ออย่างอ่อน ได้แก่วิธี
- SN & ELISA monoclonal antibodies test
- Neutralisation immunofluorescent test (NIF)
- Neutralising peroxidase-linked assay (NPLA)

เรียบเรียงจาก Diagnostic Procedure Manual , Department of Livestock, Ministry of Agriculture, Forestry & Fishery , Japan

กิจกรรม

26 มิถุนายน 2535

คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมินเนโซต้า นำโดย
อาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าเยี่ยมชมกิจการ
ของสถาบันสุขภาพสัตว์ ฯ

17-19 มิถุนายน 2535

บริษัท แพลมทองสหการ จำกัด ส่งเจ้าหน้าที่
มารับการฝึกอบรมการตรวจโรคปอดโคโรนาไวรัสในโคนม ณ
กลุ่มงานอิมมูน-ซีรั่มวิทยา สถาบันสุขภาพสัตว์ ฯ

ขอเชิญชมรายการ ดินดำน้าชุ่ม

เรื่อง

ผลการทดลองใช้วัคซีนชนิดผสมอาหาร
ป้องกันโรคนิวคาสเซิลในไก่พื้นเมือง

ในคืนวันพุธที่ 15 กรกฎาคม 2535
เวลา 20.30 น. ทางโทรทัศน์ช่อง 5

จดหมายข่าว NAHPI Newsletter

สถาบันสุขภาพสัตว์และผลิตภัณฑ์แห่งชาติ

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านสุขภาพสัตว์ และกิจกรรมของสถาบันสุขภาพสัตว์และผลิตภัณฑ์แห่งชาติ

เจ้าของ สถาบันสุขภาพสัตว์และผลิตภัณฑ์แห่งชาติ เกษตรกลาง บางเขน กรุงเทพฯ 10900 โทร. 5798908-14

ที่ปรึกษา น.สพ.ดร.วิจิตร สุขเพณีส ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพสัตว์และผลิตภัณฑ์แห่งชาติ
Dr. Tetsuo Kumagai หัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญญี่ปุ่น

คณะกรรมการ น.สพ.นพพร ศรารักษ์

สพ.สมชาย ช่างทอง	สพ.ญ.ม.ด.นฤดี เกษมธินต์
สพ.ญ.กัญญา อาษาบุตร	น.สพ. พรชัย อิศระพงศ์ไพศาล
สพ.ญ.สมทนา โลกพันธุ์ไพบูรณ์	น.สพ.วงศ์อนันต์ ชวงค์วาณิชการ

ผู้จัดพิมพ์ สพ.ญ. โสภณัฐ รัญฉันทากุล น.สพ.ศุภครา จันทรวงศ์ทอง

เผยแพร่โดย ฝ่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูล : กำหนดออก เดือนละ 1 ฉบับ : พิมพ์ครั้งละ 1,200 ชุด

กองวิชาการ กรมปศุสัตว์
บางเขน กท.10900
ที่ กษ. 0610/(ส) ว.5

ในราชการกรมปศุสัตว์

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตเลขที่ 1/2521
ไปรษณีย์โทรเลขราชเทวี